

ความย้อนแย้งของการอนุรักษ์และการปรับตัวภายใต้ ภาวะทันสมัยของหมู่บ้านหล่างเต๋อ มณฑลกุ้ยโจว The Dilemma of Conservation and Adaptation for Modernization of Langde Village, Guizhou Province

วารุณี หวัง / Warunee Wang

Faculty of Architecture, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP)

Email: warphu@kku.ac.th

Abstract

In former times the Langde village of the Miao minority in Guizhou province of southwest China was a closed society because of geographical constraints that limited contact with the outside world. As a result of this isolation, the settlement has inherited a unique housing and construction culture, which later became tourism resources. The exposure to visitors since 1980s has resulted in the establishment by state agencies of a management framework under the eco-museum concept in order to preserve authenticity. This article explores the village under the influence of tourism and conservation practices at various stages of time through the study of related literature and field data from 2009 compared with that collected in 2016. It found that according to the changing context, lifestyle and residential architecture are dynamic in character, especially where the habitat is still active and the needs of the residents are always changing. Today, the concept of eco-museums that was applied to the village in the past may be a major obstacle to tourism development and the effort to improve the living standards of the local people as the village has to compete with the market share from other nearby minority villages. Thus, the community cannot get out of poverty until it can find the right balance of development and consumer behavior. The village is no longer an area blocked by a cultural barrier, but is surrounded by a changing world and urbanization.

Keywords: dilemma, conservation, modernization, authenticity, Miao minorities, Langde village

บทคัดย่อ

แต่เดิมหมู่บ้านหลังเต๋อของชนกลุ่มน้อยชาวเหมียว ในมณฑลกุ้ยโจวทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีลักษณะเป็นสังคมปิด เนื่องจากการติดต่อกับโลกภายนอกยังไม่พัฒนาจากข้อจำกัดของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ส่งผลให้มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่เป็นเอกลักษณ์ ต่อมาลักษณะดังกล่าวถูกเรียกเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว การเปิดรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐใช้แนวทางนิเวศพิพิธภัณฑ์เพื่อคงไว้ซึ่งความแท้ของหมู่บ้านแห่งนี้ บทความนี้มุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงในช่วงต่างๆ ของหมู่บ้านหลังเต๋อภายใต้อิทธิพลของการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ โดยศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลภาคสนามในปี พ.ศ. 2552 เทียบกับ พ.ศ. 2559 ซึ่งพบว่าวิถีชีวิตและที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่มิพลวัตตามบริบทที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยที่ยังมีการใช้งานและมีการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้อยู่อาศัยอยู่ตลอดเวลา แนวคิดของนิเวศพิพิธภัณฑ์ ที่ใช้กับหมู่บ้านหลังเต๋อ จึงอาจเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีการแข่งขันและช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดภายใต้อิทธิพลของภาวะทันสมัย แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้คน ที่นับวันจะส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านมากขึ้นเรื่อยๆ หมู่บ้านจึงไม่ได้เป็นพื้นที่ที่ถูกปิดกั้นทางวัฒนธรรมอีกต่อไป แต่ถูกโอบล้อมด้วยความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและความเป็นเมืองที่มีระยะห่างของความแตกต่างแคบลงเรื่อยๆ

คำสำคัญ: ความย้อนแย้ง การอนุรักษ์ ความทันสมัย ความแท้ ชนเผ่าเหมียว หมู่บ้านหลังเต๋อ

บทนำ

ในกระบวนการของการเร่งเร้าเพื่อให้เกิดความทันสมัยจะพบว่า เมืองมีอิทธิพลในการครอบงำหรือกำหนดทิศทางการพัฒนาของหมู่บ้านมากขึ้น วัฒนธรรมจากเมืองและวัฒนธรรมของชุมชนใหญ่อื่นๆ ที่อยู่โดยรอบ มักมีวิธีการที่หลากหลายในการแทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิตประจำวันของคนในหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านไม่ได้เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ถูกปิดกั้นอีกต่อไป แต่ได้เกิดการผสมผสานรวมถึงการปะทะกันของ

วัฒนธรรมต่างๆ ที่เข้ามา ทำให้ชนบทที่เมื่อก่อนถูกเรียกว่าเป็นสังคมที่ล้าหลังจากโลกภายนอก ในปัจจุบันโดยทั่วไปพบว่าแทบจะไม่มีการคงอยู่ของชุมชนชนบทในลักษณะเช่นนี้อีกต่อไป

บทความนี้ได้เลือกหมู่บ้านหล่างเต๋อ¹ ของชนกลุ่มน้อยเผ่าเหมียว (苗族 (Miáozú)-Miao minority² หรือม้ง (Hmong)) ในมณฑลกุ้ยโจว (Guizhou prefecture) ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีนเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รัฐบาลจีนได้พิจารณาประกาศรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศเพื่อเป็นการบุกเบิกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ทั่วประเทศเข้าสู่ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ (Ju, 2008: 17) หมู่บ้านหล่างเต๋อถูกกล่าวถึงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2525 ที่เริ่มมีการสำรวจหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยในมณฑลกุ้ยโจว ในฐานะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะสถาปัตยกรรมที่ยังรักษาความเป็นชาวเหมียวได้เป็นอย่างดี ในปี พ.ศ. 2544 หล่างเต๋อเป็นหมู่บ้านแรกของประเทศที่ได้รับการอนุรักษ์ในระดับประเทศ จากการที่สิ่งก่อสร้างและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน

¹ ประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านมีอายุประมาณ 600 ปี หรือในช่วงปลายของราชวงศ์หยวน (พ.ศ. 1814-1911) และช่วงต้นของราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 1911-2187) ก็มีการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่แห่งนั้นแล้ว แต่ในช่วงตอนปลายของราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2187-2455) ในช่วงรัชสมัยเสียนเฟิง (咸丰) (พ.ศ. 2393-2404) ชาวเหมียวได้ร่วมมือกันต่อต้านการปกครองของราชวงศ์ และเกิดการต่อสู้กับทหารที่ส่งมาปราบปรามอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 18 ปี ในตอนท้ายชาวเหมียวพ่ายแพ้การรบครั้งนั้นอย่างราบคาบ มีผู้รอดชีวิตเพียง 4 ครอบครัว จำนวน 10 กว่าคน ซึ่งการรบครั้งนั้นได้เกิดตำนานวีรบุรุษที่เป็นผู้นำการต่อสู้ นามว่า หยางต้าหลิว (杨太六) ในภายหลังกลุ่มผู้รอดชีวิตได้รวมตัวกับกลุ่มคนแซ่อู๋ (吴) ที่มาจากภายนอก ร่วมกันก่อตั้งบ้านเรือนขึ้นมา และค่อยๆ เกิดเป็นผังในระยะแรกของหมู่บ้านหล่างเต๋อขึ้นมา (Wu, Z., 2004) ภายในหมู่บ้านจะมีลานกลองมโหระทึก (铜鼓坪) เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมหรือจัดงานเทศกาลต่างๆ ตามประเพณีของชนเผ่ารอบๆ มีการก่อสร้างยุ้งข้าว และที่อยู่อาศัยกระจายตัวออกไปโดยมีลานนี้เป็นศูนย์กลาง สิ่งก่อสร้างภายในหมู่บ้านเป็นไม้แทบทั้งหมด ซึ่งโดยคุณสมบัติของไม้เนื้อดีไฟง่าย ถูกทำลายด้วยปลวกมอดแมลงได้ง่าย และยากต่อการบำรุงรักษา ส่งผลให้กระบวนการก่อรูปเป็นหมู่บ้านแห่งนี้มีการซ่อมแซม รื้อถอน สร้างใหม่ หรือแม้แต่ถูกไฟไหม้เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ยังคงได้รับการรักษาสืบทอดมาได้จนถึงปัจจุบัน

² ชาวเหมียวกระจายตัวอยู่มากในมณฑลกุ้ยโจวและยูนนานตามลำดับ ในการสำรวจสำมะโนประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติจีน ซึ่งจะกระทำทุกๆ 10 ปี ในครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2553 พบว่า ชาวเหมียวมีจำนวนประชากรประมาณ 9 ล้านคน

ได้รับการสืบทอดทั้งในด้านรูปแบบ การจัดวางอาคารและกลุ่มอาคาร รวมถึง ส่วนประดับตกแต่งที่ได้รับการรักษาและสืบทอดอย่างสมบูรณ์ ส่วนอาคารที่ก่อสร้าง ขึ้นใหม่ก็ยังคงใช้รูปแบบของการก่อสร้างดั้งเดิม และได้รวมเอาพื้นที่ทาง ประวัติศาสตร์ที่เกิดในสมัยราชวงศ์ชิงอยู่ในขอบเขตของการอนุรักษ์ด้วย

ทั้งนี้ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การใช้วัสดุที่เป็น โครงสร้างเสาและคานไม้ เข้าเตี้ยด้วยลิ่มไม้ใช้ตะปูที่เรียกว่า “เตี้ยวเจี้ยวโหลว”³ (ซึ่งต่อไปผู้วิจัยจะเรียกว่าบ้านห้อยขา) คุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น รวมถึง เป็นรูปแบบการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่ใช้ร่วมกันของชนกลุ่มน้อยหลายชนเผ่าใน พื้นที่นี้ ส่งผลให้ในเวลาต่อมาบ้านห้อยขาและภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กระตุ้นเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น หน่วยงานของ รัฐจึงมีความพยายามที่จะรักษาลักษณะทางกายภาพของการก่อสร้างเอาไว้ให้ได้ มากที่สุด นำมาซึ่งการกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ทางด้านสถาปัตยกรรมและ การออกมาตรการในการควบคุม ขณะที่การบริหารจัดการอยู่ในรูปของนิเวศ พิพิธภัณฑ์โดยชุมชน⁴ ขณะที่ความต้องการที่จะต่อเติมหรือก่อสร้างบ้านใหม่ ส่งผล

³ เตี้ยวเจี้ยวโหลว (吊脚楼) (吊-diào-เตี้ยว-การแขวนหรือห้อย) (脚-jiǎo-เจี้ยว-ขา) (楼-lóu-โหลว-อาคารสิ่งก่อสร้าง)

⁴ นิเวศน์พิพิธภัณฑ์ (eco museum) เป็นแนวคิดมาจากประเทศฝรั่งเศสเริ่มในปี พ.ศ. 2514 เป็นแนวคิด การจัดแสดงเนื้อหาที่มุ่งเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ โดยไม่มีกำแพงล้อมรอบ และเน้นการมี ส่วนร่วมของชุมชน มุ่งประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางการนำเสนอ มรดกทางวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากพิพิธภัณฑ์แบบดั้งเดิม (Davis, 1999: 228) ซึ่งมีความ แตกต่างไปจากแนวคิดพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (living museum/folk museum) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของ พิพิธภัณฑ์ โดยเกิดขึ้นครั้งแรกในแถบสแกนดิเนเวียในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ที่มุ่งเน้นการจัดแสดง หรือการจำลองวิถีชีวิตที่แสดงอาคารหรือวัตถุในบริเวณกว้างในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือมีคุณค่า ทางวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อแสดงเนื้อหาทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม และ วิถีชีวิตในอดีตหรือที่ยังคงดำเนินไปในพื้นที่หนึ่งๆ ซึ่งต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะ ควรค่าแก่การจัดแสดง เพราะไม่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยว ผ่านการได้ชม การสังเกตการณ์และ/หรือ การลงมือทำของนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ โดยที่ในบางพื้นที่อาจใช้เพียงกายภาพที่เหลืออยู่ และ/หรือสร้างขึ้นใหม่เป็นพื้นที่จัดแสดง โดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการอยู่อาศัยจริง ทั้งนี้หมู่บ้านเหล่านี้ก็มีการจัดแสดงการเต้นรำ แต่เป็นการจัดการกันเองในชุมชน ในความเห็นของผู้วิจัย ลักษณะการจัดการ ของเหล่านี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดนิเวศน์พิพิธภัณฑ์มากกว่าการเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต

ให้เกิดความย้อนแย้ง (dilemma) ในโลกของความเป็นจริงระหว่างความต้องการของ
ภาครัฐกับวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัย

ในเวลาเดียวกันการแข่งขันเพื่อเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยว
กับหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ของมณฑลกุ้ยโจวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการ
สร้างสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
มีความหลากหลายมากกว่า เป็นแรงกดดันอันหนึ่งต่อผู้คนในหมู่บ้าน รวมถึงความ
ต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีมากกว่าสิ่งที่มีในวิถีชีวิตประจำวันของชุมชน ได้ส่งผล
ตั้งแต่การปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยภายในครัวเรือนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไปจนถึง
การจัดพื้นที่และสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านดังที่ได้กล่าวต่อไป

บทความนี้ต้องการนำเสนอแนวคิดและวิธีการอนุรักษ์หมู่บ้านหล่างเต๋อ
เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ถูกนำมาใช้ในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน
ผลของการดำเนินการที่ส่งผลต่อกายภาพของชุมชนและการถอดบทเรียนจากพื้นที่
ดังกล่าว ว่ามีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่กรณีศึกษาหรือไม่
อย่างไร เพื่อให้เป็นแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ
ภายใต้มิติของการอนุรักษ์และความพยายามที่จะสร้างวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า
โดยในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 และเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 ผู้วิจัยได้ทำการ
สำรวจภาคสนามในพื้นที่หมู่บ้านหล่างเต๋อ อำเภอเหลยซาน มณฑลกุ้ยโจว
เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น (trackback method)
โดยใช้การร่วมสังเกตการณ์ การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อนำข้อมูลการ
เปลี่ยนแปลงที่ได้จากภาคสนามมาวิเคราะห์ความเป็นไปหรือความเปลี่ยนแปลงที่
พบในบ้านพื้นถิ่นแห่งนี้ ผสมกับการศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ
และที่อยู่ในเว็บไซต์ (website) ที่รวบรวมผลงานของนักวิชาการชาวจีนคือ CNKI
(China National Knowledge Infrastructure) และ CSSCI (Chinese Social
Sciences Citation Index) ส่วนที่อยู่ในเว็บไซต์หน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานสถิติ
แห่งชาติจีน การบริหารการท่องเที่ยวแห่งชาติจีน (China National Tourism
Administration) และหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัย

ทั้งจากภายในและภายนอกของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละช่วง และผลที่เกิดขึ้นจากนั้นวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยในการศึกษานี้ได้เลือกใช้กรอบแนวคิดที่สำคัญ คือ ทฤษฎีภาวะทันสมัย มาใช้อธิบายร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สาระที่สำคัญของทฤษฎีภาวะทันสมัย (modernization theory) คือ เป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากสังคมดั้งเดิม (tradition) ไปสู่การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าหรือที่เรียกว่าทันสมัย (modern) โดยถือว่ารูปแบบการพัฒนาของประเทศตะวันตกที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย สามารถนำไปใช้กับประเทศที่กำลังพัฒนาได้ แนวคิดนี้นำเสนอโดย Max Weber (ค.ศ. 1864-1920) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ภายใต้แนวคิดทฤษฎีภาวะทันสมัยให้ความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure development) โดยใช้ดัชนีที่สำคัญคือ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรูปแบบเทคโนโลยีที่ใช้ รวมถึงลักษณะกายภาพของวัตถุอื่นๆ ที่จับต้องได้ โดยมีเกณฑ์วัดในด้านเศรษฐกิจสังคมผ่านตัวเลข เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากรต่อปี เป็นต้น นอกจากนี้ยังเน้นบทบาทของรัฐในการวางแผนจากส่วนกลาง (top-down planning) การพัฒนาสังคมเมือง (urbanization) ให้ทันสมัย เป็นต้น โดยอาศัยระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (free economy) หรือทุนนิยม (capitalism) เป็นเครื่องมือสำคัญนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและเทคโนโลยีในการดำรงชีวิตที่สูงขึ้น ระบบการผลิตที่พึ่งพาเครื่องจักรมากขึ้น ลดการจ้างแรงงานลง มีความเป็นวัตถุนิยมและลดการให้ความสำคัญของจารีตประเพณีแบบดั้งเดิมลง มีการแบ่งงานกันทำและเป็นระบบสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น เป็นต้น ความเชื่อทางศาสนาและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมภายใต้ภาวะทันสมัยนี้จะถูกลดความสำคัญลง เช่นเดียวกับความสำคัญของครอบครัวและชุมชน ขณะที่ความเป็นปัจเจกบุคคลจะถูกให้ความสำคัญมากขึ้น (Jeffrey, 1994: 168; Harrison, 1988: 30; Huntington 1971:

288-290 ใน Knobl, 2003: 96-98) ทฤษฎีภาวะทันสมัยนี้ได้ถูกพัฒนาต่อยอดแนวคิดออกไป และมีข้อโต้แย้งในรายละเอียดโดยนักวิชาการอื่นๆ ในเวลาต่อมา

การพัฒนาพื้นที่ในพื้นที่เมืองและชุมชนที่เก่าแก่ในพื้นที่ต่างๆ ของโลก ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายใต้การสนับสนุนของรัฐ เพื่อกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยว เริ่มถูกให้ความสำคัญในเชิงแนวคิดมาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมและเกิดการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1933⁵ อันเป็นที่มาของกฎบัตรเอเธนส์ (Athens Charter) ที่สาระส่วนหนึ่งกล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและเมืองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง โดยการอนุรักษ์ดังกล่าวต้องไม่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยลดลง (Mumford, 2002: 73-90) ต่อมาในปี ค.ศ. 1964 มีการประกาศใช้กฎบัตรเวนิซ (Venice Charter) อันเป็นหลักการว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถานและมรดกวัฒนธรรมของโลก โดยแนวทางการอนุรักษ์ข้อที่ 5 ให้คำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสาธารณะ⁶ แต่ต้องไม่มีผลกระทบต่อความแท้ (authenticity) ของผังบริเวณหรือส่วนตกแต่งอาคาร (ICOMOS, 1965: 2)

⁵ เป็นปีที่มีการประชุมวิชาการนานาชาติครั้งที่ 4 ของ Congrès International d' Architecture Moderne (CIAM) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของสถาปนิกที่สำคัญและได้รับการยอมรับในระดับสากล ข้อเสนอจากการประชุมมีอิทธิพลต่อการออกแบบและกำหนดมาตรฐานของผังเมืองในด้านต่างๆ ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อหลายเมืองในทวีปยุโรปได้รับความเสียหายจากสงคราม

⁶ ทั้งนี้ในกฎบัตรต่างๆ ที่ประกาศต่อมาจะพบว่า เนื้อหาที่ระบุเป็นอันดับต้นๆ จะเป็นแนวทางการอนุรักษ์ที่กระทำควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน เช่น กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter, 1987) ที่หลักการในข้อแรกของการอนุรักษ์ระบุว่า จะต้องผสมผสานเป็นหนึ่งเดียวกับนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของการวางแผนผังเมืองและผังภูมิภาคเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เช่นเดียวกับกฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ค.ศ. 1999 (Charter on the Built Vernacular Heritage, 1999) ที่ระบุว่า การอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นต้องคำนึงถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความจำเป็นที่ต้องเคารพต่อลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน (ที่มา: <https://www.icomosthai.org/charter.htm>)

ชนเผ่าเหมียว (Miao/Hmong Ethnic) ในพื้นที่เฉียนตงหนานของมณฑลกุ้ยโจว⁷

จากพัฒนาการประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์พบว่า ชาวเหมียวดำเนินชีวิตด้วยรูปแบบสังคมบุพกาลมาช้านาน มีประวัติความเป็นมากว่า 4,000-5,000 ปี จนถึงสมัยราชวงศ์ถังและซ่ง (พ.ศ. 1161-1822) จึงได้เริ่มมีการติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับชาวฮั่น ในด้านภาษาจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan) ชาวเหมียวเคยมีภาษาเขียนของตัวเองแต่ปัจจุบันสูญหายไปแล้วและมีภาษาพูดที่สืบทอดมาแต่โบราณ หมู่บ้านของชาวเหมียวเมื่อก่อนมีการปกครองที่แบ่งความรับผิดชอบในการดูแลด้านต่างๆ ของชุมชนให้กับผู้มีความสามารถหรือบางตำแหน่งสืบทอดทางสายเลือด ปัจจุบันแม้ว่าระบบดังกล่าวจะถูกสลายไปแทบทั้งหมดจากการจัดการของภาครัฐ แต่โดยทั่วไปการนับถือผู้อาวุโสและหมอผีในหมู่บ้านก็ยังคงปฏิบัติต่อกันมาอย่างเหนียวแน่น ในด้านความเชื่อมีการนับถือแบบดั้งเดิมและหลากหลาย ได้แก่ สัตว์ บรรพบุรุษ และธรรมชาติ ที่สำคัญที่สุดคือการนับถือบรรพบุรุษทำให้เกิดพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาบรรพบุรุษเป็นจำนวนมาก ผ่านการทำพิธีโดยหมอผีที่มีเวทมนตร์ การใช้เครื่องดนตรีและตำนานต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ปฏิทินและบันทึกที่เกี่ยวข้องกับดวงอาทิตย์ ยาสมุนไพรซึ่งใช้รักษาโรคและป้องกันภูตผีเป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พิธีกรรมและภูมิปัญญาต่างๆ ของมนุษย์ในช่วงต้นของ

⁷ กุ้ยโจว (贵州省/Guizhou) เป็นมณฑลที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่มาก กล่าวคือมีทั้งหมด 55 ชนเผ่า ในการสำรวจประชากรครั้งที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2553 ชนกลุ่มน้อยในกุ้ยโจว คิดเป็นร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับประชากรชาวจีน พื้นที่การอยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยคิดเป็นร้อยละ 55.5 ของพื้นที่มณฑล (Wu, J., 2013: 1) มีคำที่บรรยายถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ของมณฑลกุ้ยโจวไว้ว่า “ภูเขาเก้า (ส่วน) ที่เหลือครึ่งหนึ่งเป็นน้ำ ครึ่งหนึ่งเป็นดิน” (九山半水半分田) อันหมายถึงภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่เป็นภูเขา (ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 1,000 เมตร) ทอดตัวยาวต่อเนื่องกันไปจำนวนมากสลับกับหน้าผา สภาพภูมิอากาศร้อนชื้น (Li, 2005: 1-2) ส่งผลให้พื้นที่ราบสำหรับทำเกษตรมีน้อย พื้นที่การตั้งถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อยที่สำคัญของกุ้ยโจวในปัจจุบัน ได้แก่ เขตการปกครองตนเองเฉียนตงหนานเหมียวและต้ง มีเผ่าต่างๆ รวม 33 ชนเผ่า คิดเป็นร้อยละ 81.87 ของประชากรทั้งหมด สัดส่วนชาวเหมียวคิดเป็นร้อยละ 42.09 (Wu, J., 2013: 2) พื้นที่นี้จึงเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวเหมียวที่ใหญ่ที่สุดของจีน ที่เป็นรู้จักกันดี ได้แก่ หมู่บ้านซีเจียงเซียนฮู่ (西江千户寨) หมู่บ้านหลางเต๋อ (郎德上寨) หมู่บ้านต้าถาง (大塘寨) ของอำเภอเหลียนซาน (雷山县) และหมู่บ้านปาซาในเขตอำเภอหลงเจียง (从江县沙寨) เป็นต้น

ยุคดั้งเดิม ต่างปรากฏให้เห็นในชนบทธรรมเนียมและประเพณีของชาวเหมียว (Li, 2005: 9-10) (อ่านเพิ่มเติมใน Wang and Wang, 2010)

ภาพที่ 1 (ซ้าย) ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและหมู่บ้านหล่งเต๋อ ภาพรวมของหมู่บ้านจากถนนทางเข้าหลัก จะเห็นลำน้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านและสะพานลมฝนซึ่งเชื่อมต่อพื้นที่ระหว่างสองฝั่งของพื้นที่เกษตรที่มีลำน้ำคั่นกลาง (กลาง) รูปแบบการก่อสร้างที่เรียกว่าเตี่ยวเจียวโหลวหรือบ้านห้อยขา (ขวา) โครงสร้างของบ้านไม้เตี่ยวเจียวโหลว

การตั้งถิ่นฐานในภูมิภาคนี้มีเอกลักษณ์คือมักตั้งอยู่ระหว่างหุบเขากับแม่น้ำ โดยมีแม่น้ำหรือลำธารขนาดต่าง ๆ ไหลผ่านหมู่บ้าน (ภาพที่ 1-ซ้าย) ทำให้มองเห็นสายน้ำได้จากตัวบ้าน การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่แห่งนี้ที่มีมาหลายร้อยปี จะเห็นความเป็นวัฒนธรรมเกษตรจากการบุกเบิกพื้นที่ต้นน้ำและเปิดพื้นที่ขนาดใหญ่ เกิดเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรม และวิถีทัศน์ของชนบทที่เต็มไปด้วยนาขั้นบันไดที่สวยงาม นอกจากนี้ในแต่ละหมู่บ้านของชาวเหมียวจะมีการปลูกผืนป่าต้นเมเปิ้ล (枫/maple) บนตำแหน่งที่สูงหรือยอดเขาของหมู่บ้าน เพื่อช่วยคุ้มครองหมู่บ้านนั้นๆ และกลายเป็นหนึ่งในภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่สำคัญของท้องถิ่น

พัฒนาการของผังและกายภาพของหมู่บ้านกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของหล่งเต๋อ นักวิชาการทั่วไปมักแบ่งออกเป็น 3 ช่วง (Ge and Qiao, 2015: 169-173; Huang, 2016: 41) ได้แก่ หนึ่ง ช่วงก่อนการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว สอง ช่วงแรกของการบุกเบิกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวหรือก่อนการได้รับการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และสาม

ช่วงหลังจากได้ถูกประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ดังปรากฏรายละเอียดของการพัฒนาในแต่ละช่วงดังนี้

1. ก่อนการบุกเบิกการท่องเที่ยวหรือก่อน พ.ศ. 2529

จากการศึกษาของ Ge and Qiao (2015: 169) ที่สัมภาษณ์ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ทำให้ทราบว่าแต่เดิมตัวหมู่บ้านตั้งอยู่บนยอดเขาเพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกับทหารของราชสำนักและการปล้นสะดมในสมัยนั้น จนกระทั่งสังคมมีความสงบแล้วจึงอพยพลงมาใกล้กับพื้นที่ราบมากขึ้น แต่ยังคงอยู่อาศัยบนที่สูงและสงวนที่ราบใกล้แหล่งน้ำเพื่อเพาะปลูก ดังนั้นที่อยู่อาศัยจึงต้องดัดแปลงให้สามารถก่อสร้างบนที่ลาดชันได้

ในระยะแรกๆ ที่เริ่มมีการก่อสร้างหมู่บ้านขึ้นใหม่หลังพ่ายแพ้การศึกกับทหารของราชวงศ์ซิง ได้มีการสร้างอาคารและพื้นที่สาธารณะขึ้นพร้อมกันกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ ยุ้งข้าวที่ตั้งล้อมรอบสระน้ำ ด้านข้างเป็นลานกลองมโหระทึก โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มของอาคารเหล่านี้ได้กลายเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ขณะที่ฝั่งตรงข้ามคือภูเขา ซึ่งการประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ ในลานเป็นไปเพื่อบูชาผีป่าและธรรมชาติไปพร้อมกัน ในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม (พ.ศ. 2509-2519) ที่ยังทำเกษตรในระบบคอมมูน มีการสร้างยุ้งข้าวรวมและที่ทำการของกลุ่มคอมมูนไว้ด้านข้างของยุ้งข้าวส่วนบุคคล

ในปลายปี พ.ศ. 2528 หน่วยงานท้องถิ่นได้ให้งบประมาณในการก่อสร้างศูนย์กลางของหมู่บ้านหรือลานกลองมโหระทึกแห่งใหม่เพื่อเป็นพื้นที่รวมกิจกรรมรวมถึงงานเทศกาลต่างๆ ของหมู่บ้าน ที่ใหญ่กว่าเดิมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว^๘

^๘ โดยความเชื่อของชาวเหมียว ลานกลองมโหระทึกจะใช้เพื่อรองรับเทศกาลหรือกิจกรรมของคนในหมู่บ้านเท่านั้น จะไม่มีการใช้พรา่เพื่อ ไม่เช่นนั้นจะเกิดอาเพศหรือสิ่งไม่ดีต่อชุมชน อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2529 ก่อนที่จะเปิดให้มีการแสดงขึ้นที่ลานแห่งนี้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มแรก เจ้าหน้าที่รัฐต้องโน้มน้าวผู้อาวุโสของหมู่บ้านอยู่หน้า เพื่อขออนุญาตให้มีการใช้ลานเพื่อการแสดง โดยต่อรองแลกกับปุ๋ยเคมีจำนวน 2 คันรถบรรทุก สำหรับแจกจ่ายคนในหมู่บ้าน ทำให้ปีนั้นผลผลิตดีเป็นพิเศษและไม่มีภัยพิบัติใดๆ เกิดขึ้น หลังจากนั้นมาการยึดถือความเชื่อดังกล่าวจึงค่อยๆ ลดลง ขณะที่บทบาทของผู้อาวุโสในปัจจุบัน เป็นเพียงการยกย่องตามสถานะทางสังคม แต่กลุ่มกรรมการที่จัดการด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ซึ่งจะผลัดเปลี่ยนกันภายในหมู่บ้านทุก 3 ปี มีบทบาทและถูกให้ความสำคัญมากขึ้น (Wang, 2010: 46)

โดยย้ายไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของลานเดิม ซึ่งพื้นที่ใหม่นั้นเดิมเป็นที่
ตั้งของยุ้งข้าวรวมที่ภายหลังได้ทำการย้ายยุ้งออกไป

2. ช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2543

ระยะ 15 ปีก่อนการถูกประกาศเป็นหมู่บ้านอนุรักษ์นี้พบว่า เมื่อมีการเปิด
หมู่บ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว⁹ ได้ส่งผลต่อโครงสร้างของที่ว่างและหน้าที่ใช้สอย
ของที่พักอาศัย ที่ไม่เพียงแต่ต้องตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยในสังคม
เกษตรที่มีวิถีการผลิตแบบดั้งเดิม แต่ยังต้องปรับตัวเข้าหาความต้องการที่สูงกว่า
นั้นของนักท่องเที่ยวจากภายนอก¹⁰ เช่น สภาพแวดล้อมที่สะอาดสวยงาม การบริการ
อาหารและเครื่องดื่ม ห้องนำสาธิตมาตรฐานแยกชายหญิง เป็นต้น

ในช่วงเวลานี้ที่ผู้อาศัยได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างมากทั้งการขยายขนาด
หรือก่อสร้างใหม่ ซึ่งไม่ได้ยึดถือการเชื่อมต่อกับลานกลองมโหระทึกเป็นสำคัญ
เหมือนเมื่อก่อน เนื่องด้วยข้อจำกัดของที่ตั้งที่เป็นที่ลาดเชิงเขา แต่ได้ขยายตัวขนาน
ไปตามแนวของลำน้ำมากขึ้น (Sun, Wang and Shu, 2014: 9) บ้านที่สร้างขึ้นใหม่
จึงเกิดขึ้นหนาแน่นบริเวณท้ายหมู่บ้าน อีกด้านหนึ่งการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยว
เข้ามาในชุมชนมากขึ้น กรรมการหมู่บ้านจึงอนุญาตให้มีการก่อสร้างและขยายขนาด
ของอาคารภายในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นที่พักของนักท่องเที่ยว บ้านที่ตั้งอยู่ใน

⁹ หากมีกลุ่มของนักท่องเที่ยวมาเยือน คนในหมู่บ้านจะแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าเพื่อทำการแสดงที่
ลานกลองมโหระทึกโดยการร้องเพลงและเต้นรำ โดยในปี พ.ศ. 2558 นักท่องเที่ยวต้องจ่ายเงินจำนวน
30 หยวนหรือประมาณ 175 บาทต่อคนเป็นค่าชมการแสดง (Yan, 2015) นักแสดงจะได้ส่วนแบ่งตาม
ลักษณะการออกแรง รายได้ที่ได้จากนักท่องเที่ยวร้อยละ 75 จะนำมาแบ่งกัน ส่วนที่เหลือร้อยละ 25 เป็น
ทุนกองกลางของหมู่บ้าน (ใน Wu, 2013: 145 สัดส่วนจะเป็น 70:30) ขณะทำการแสดงก็จะมีการจำหน่าย
งานหัตถกรรมของหมู่บ้านด้วย

¹⁰ ถนนเดิมของหมู่บ้านจะลาดชันและแคบ เป็นดินโคลนขรุขระ จึงใช้การเดินเท้าหรือรถเทียมวัวควาย
หรือม้าเป็นหลัก แต่เพื่อตอบสนองกิจกรรมการเดินทางชมหมู่บ้านของนักท่องเที่ยว จึงนำหินกรวดมา
ในลำธารของหมู่บ้านมาทำเป็นลวดลายบนถนนที่ปูใหม่ด้วยคอนกรีต มีการแก้ปัญหาการระบายน้ำ
บ้านแต่ละหลังในหมู่บ้านมีน้ำประปาใช้ทำให้สามารถติดตั้งเครื่องทำน้ำอุ่นสำหรับอาบน้ำได้ รวมถึงการทำ
บ่อขยะที่ด้านล่างของเชิงเขา นอกจากนี้ เพื่อให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว โดย
ในปี พ.ศ. 2530 ได้รับงบประมาณในการปรับปรุงยุ้งข้าวเดิมให้เป็นพิพิธภัณฑ์และทำการของหมู่บ้าน
ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่เดิมถูกใช้จัดแสดงเป็นบ้านของ “หยางต๋าลิว” และย้ายโรงเรียนไปอยู่ใน
พื้นที่นอกเขตอนุรักษ์และสร้างใหม่ด้วยโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก

ตำแหน่งที่ติดกับถนนสายหลักซึ่งมองเห็นและเข้าถึงได้ง่าย จึงมีข้อได้เปรียบและเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยเพื่อรองรับกิจกรรมดังกล่าว โดยพื้นที่ใต้ถุนจะไม่เลี้ยงสัตว์ แต่ใช้เป็นห้องสำหรับเก็บของแทน ในชั้น 2 เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าของบ้านและที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว ส่วนชั้น 3 เป็นห้องพัก

ทางเข้าหลักของหมู่บ้านเป็นถนนขนาดเล็กที่เชื่อมต่อกับถนนเส้นหลักที่เชื่อมต่อไปยังเมืองไซหลี่หรืออำเภอเหลยซานได้ จากทางเข้าหลักต้องเดินเท้าเข้าไปอีกประมาณ 1 กิโลเมตร โดยสองข้างทางของถนนเข้าหมู่บ้านเป็นต้นไม้ เนินเขา และภูมิทัศน์ของหมู่บ้านปาวที่อยู่ติดกัน ในปี พ.ศ. 2548 หน่วยงานท้องถิ่นได้ให้งบประมาณก่อสร้างสะพานลมฝน¹¹ บริเวณลำน้ำฝ่งตรงข้ามของหมู่บ้านเพื่อให้เกิดจุดหมายตา (landmark) เกิดเส้นทางการเดินชมธรรมชาติและเพิ่มภูมิทัศน์ความสวยงามให้กับสภาพแวดล้อม

3. ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา

ช่วงเวลาดังกล่าวพบว่า การใช้พื้นที่ในชุมชนถูกคงไว้ให้เหมือนช่วงการบุกเบิกการท่องเที่ยวระยะแรก (พ.ศ. 2529-2543) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่ถูกควบคุมไม่ให้มีการก่อสร้างเพิ่มเติม โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างที่มีขนาดใหญ่หรือต่างไปจากรูปแบบเดิมก็ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเป็นอย่างมากเช่นกัน เมื่อเทียบกับหมู่บ้านการท่องเที่ยวชาวเหมียวที่อยู่ใกล้เคียงอันได้แก่ หมู่บ้านซีเจียง (ที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป) ถึงแม้การเป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ของหล่งเต๋อจะทำให้มีนักวิชาการเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่เป็นสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวทั่วไป อีกทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน เพราะหล่งเต๋อไม่ได้ถูกพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์อย่างเต็มรูปแบบมาตั้งแต่ต้น กล่าวคือ ก่อน พ.ศ. 2559 ก็ยังไม่ได้มีการจัดตั้งบริษัทเพื่อบริหารจัดการด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และสภาพแวดล้อม รายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงถูกจัดสรรเป็นรายได้สำหรับ

¹¹ สะพานลมฝน (风雨桥-Wind and rain bridge) เป็นสิ่งก่อสร้างที่พบได้ในชุมชนชาวเหมียวและชาวดัง (同) ซึ่งนอกจากจะสร้างเพื่อข้ามลำน้ำของแต่ละหมู่บ้านแล้ว ยังมีความเชื่อว่าสะพานลมฝนจะช่วยปรับฮวงจุ้ยหรือฟิงสุ่ยของชุมชนให้เป็นมงคลขึ้น ซึ่งสะพานลมฝนของหล่งเต๋อเดิมมีอยู่แล้ว อายุประมาณ 100 ปี สร้างด้วยโครงสร้างไม้แต่ภายหลังถูกน้ำพัดพาได้รับความเสียหาย เมื่อก่อสร้างใหม่จึงใช้โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก โครงสร้างหลังคาเป็นไม้ มุงด้วยกระเบื้อง ให้ชื่อว่า “สะพานหยางต้าลั่ว”

ผู้ร่วมแสดง¹² บางครอบครัวมีรายได้จากการขายอาหารและบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำขึ้นในครัวเรือนเท่านั้น

โดยสรุปแล้ว ความแตกต่างของผังและกายภาพของช่วงที่ 2 และ 3 ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงหรือสร้างใหม่ก่อนช่วงที่ 3 นั้น เกิดจากความต้องการตามธรรมชาติของคนในชุมชน กล่าวคือ เป็นการเติบโตหรือเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตของมนุษย์ ภายใต้กฎระเบียบที่ชุมชนกำหนดกันขึ้นมาเอง แต่หลังจากการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่อนุรักษ์ การปรับเปลี่ยนหรือก่อสร้างใดๆ จะต้องทำเรื่องยื่นขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐเพื่อเป็นผู้พิจารณา การสร้างหรือขยายขยายต่อเติม ความสูงและรูปลักษณะของอาคารจะมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด ทำให้การมีส่วนร่วมเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของผู้คนในชุมชนลดลง โดยในระหว่างการดำเนินการนี้คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา (Wu, S., 2013: 147) พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ความเป็นไปโดยรวมของประเทศจีนและโลกที่ส่งผลต่อหมู่บ้านหล่างเต๋อ

จุดเปลี่ยนที่สำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในประเทศจีน เกิดขึ้นหลังจากปี พ.ศ. 2543 ที่หมู่บ้านซีตี้ (西递) และหมู่บ้านหงซุน (宏村) ซึ่งอาจเรียกรวมว่าเป็น “หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในเมืองหวงชาน มณฑลอันฮุย ที่ได้รับการประกาศให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก¹³ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ในลักษณะต่างๆ ในหมู่บ้านเหล่านี้ อันได้แก่ การพยายามสร้าง

¹² การศึกษาของ Xiao พบว่า จากการลงภาคสนามในปี พ.ศ. 2555 มีการแสดงในหมู่บ้านเพียง 1 รอบและต้องมีการประสานมาล่วงหน้า โดยเหมาจ่ายเป็นเงินประมาณ 4,000 บาท เมื่อหักเข้ากองกลางร้อยละ 25 แล้ว คิดเป็นรายได้ของคนในชุมชนที่เข้าร่วมประมาณ 10 บาทต่อคนต่อรอบ รายได้ของผู้ที่เป็นนักแสดงประมาณ 15 บาทต่อคนต่อรอบ (Xiao, 2015: 50)

¹³ การที่หมู่บ้านโบราณสมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503-1822) ทั้งสองแห่ง ได้รับการต่อสายตาสารธารชนเป็นครั้งแรกจากการเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง *Crouching Tiger, Hidden Dragon* ในปี พ.ศ. 2543 ก่อให้เกิดความสนใจของชาวโลกต่อทรัพยากรทางวัฒนธรรมในหมู่บ้านดังกล่าว นำไปสู่การเสนอชื่อและถูกประกาศเป็นมรดกโลก กลายเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ให้แก่คนในท้องถิ่น รวมถึงหมู่บ้านอื่นๆ ในเขตเมืองหวงชาน อันเป็นที่ตั้งของภูเขาหวงชานซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักแห่งหนึ่งของประเทศจีน ความสำเร็จของหมู่บ้านซีตี้หงซุนจากรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่เพิ่มขึ้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้หน่วยงานท้องถิ่นทั่วประเทศ เห็นความสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านในชนบทให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีการเปิดแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะคล้ายกันนี้มากขึ้น (Wang and Wang, 2010: 1-2)

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นมาใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจ การก่อสร้างบ้านหรืออาคารประเภทต่างๆ ขึ้นใหม่ ภายใต้การผสมผสานสิ่งที่เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม การปรับเปลี่ยนบ้านพักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับกิจกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจนไม่เหลือเค้าเดิม การคงทุกอย่างไว้เหมือนของเดิมหรือการทำขึ้นใหม่ทั้งหมด

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา หน่วยงานการท่องเที่ยวได้คัดเลือกพื้นที่ในชนบททั่วประเทศ เพื่อเป็นตัวแทนของการท่องเที่ยว และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมปีแห่งการท่องเที่ยวชนบทของจีน ซึ่งในพื้นที่ตะวันตกเฉียงใต้ของจีนได้ถูกให้ความสำคัญเนื่องจากมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่มาก จากลักษณะเฉพาะส่งผลให้หมู่บ้านชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีสภาพแวดล้อมและลักษณะกายภาพที่ถูกรักษาได้ค่อนข้างสมบูรณ์ ในช่วงนี้ การท่องเที่ยวบ้านพื้นถิ่นในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ได้ถูกพัฒนามากขึ้น เกิดโครงข่ายเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อกัน ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดการแข่งขันกันเองระหว่างหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เกิดการบูรณาการกิจกรรมการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์บ้านพื้นถิ่นเข้าด้วยกัน เช่น มีการกำหนดเกณฑ์และจัดแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามคุณภาพและศักยภาพออกเป็นระดับต่างๆ ตั้งแต่ A ไปจนถึงระดับ 5A¹⁴ นอกจากนี้ หลังการสร้างรถไฟความเร็วสูงและเปิดให้บริการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลจีนมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงข่ายของโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อีกด้วย¹⁵

ส่วนในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปของจีนมีอยู่ 3 แบบ คือ หนึ่ง ดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐเป็นหลักซึ่งเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด

¹⁴ ระดับของแหล่งท่องเที่ยวจะส่งผลต่อการจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงราคาตั๋วเข้าชมซึ่งเป็นรายได้หลักของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ โดยจีนเป็นประเทศที่มีการเก็บค่าตั๋วเข้าชมสถานที่ต่างๆ ราคาสูงที่สุดในโลก เมื่อเทียบกับรายได้ต่อหัวของประชากร (Sina Finance, 2014 ที่มา: <http://finance.sina.com.cn/china/20141009/112220492568.shtml>)

¹⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมต่อพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของชนกลุ่มน้อยเข้ากับเมืองใหญ่ของแต่ละท้องถิ่น เพื่อนำนักท่องเที่ยวและธุรกิจต่างๆ ไปยังพื้นที่ที่แต่เดิมมีความทุรกันดาร ในขณะเดียวกันก็เป็นหนทางที่ทำให้คนในท้องถิ่นได้ติดต่อกับภายนอกสะดวกมากขึ้น เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมมาก ซึ่งยังไม่นับรวมนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 “1 แถบ 1 เส้นทาง” (the belt and road) ที่เริ่มดำเนินการและถูกให้ความสำคัญในปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) โครงข่ายการคมนาคมดังกล่าวจึงเป็นไปเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากพื้นที่อื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียไปสู่พื้นที่יענותงหนานให้เป็นไปอย่างสะดวกเช่นกัน

สอง มอบหมายให้ดำเนินการโดยเอกชน และสาม ดำเนินการโดยชุมชนซึ่งแบบที่สามนี้จะพบน้อยที่สุด ดังเช่น หมู่บ้านหล่างเต๋อที่ใช้รูปแบบนี้มาตั้งแต่อดีตจนถึง พ.ศ. 2559 ทำให้ปัญหาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านนี้โดยรวมที่ผ่านมา (Huang, 2016: 41; Wu, J., 2013: II; Wu, S., 2013: 147) คือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นทางการ รูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่หลากหลาย การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพต่ำ การอนุรักษ์และความต้องการของคนในชุมชนมีความขัดแย้งกัน และผลกระทบของการท่องเที่ยวที่นำมาซึ่งการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกมาใช้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของตัวเอง

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกบริหารจัดการโดยรัฐผ่านการจัดตั้งหน่วยงานในรูปของบริษัท ซึ่งมีความแตกต่างจากหมู่บ้านหล่างเต๋อ คือหมู่บ้านซีเจียง¹⁶ ที่ถึงแม้ว่าจะเพิ่งถูกพัฒนาได้ไม่นานเมื่อ พ.ศ. 2551 แต่ปัจจุบันได้นำหน้าหมู่บ้านหล่างเต๋อไปมากโดยเฉพาะในด้านจำนวนนักท่องเที่ยว¹⁷ โดยหมู่บ้านซีเจียงมีกิจกรรมการแสดงทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน รวมถึงสถานบริการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านกาแฟ จุดถ่ายภาพ หรือที่พักที่มีหลากหลายระดับให้เลือก ทำให้นักท่องเที่ยวมีกิจกรรมให้เลือกได้หลากหลายกว่า¹⁸

¹⁶ หมู่บ้านซีเจียง (Xijiang thousand Miao villages) ห่างจากตัวอำเภอเหลียนชานราว 36 กิโลเมตร และห่างจากหมู่บ้านหล่างเต๋อ 40 กิโลเมตร ซีเจียงเกิดขึ้นจากหมู่บ้านขนาดเล็ก 10 หมู่บ้านรวมกัน ตั้งอยู่เนินเขาตามธรรมชาติที่ค่อยๆ ขยายตัวและเชื่อมต่อเป็นชุมชนชาวเหมียวที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในปัจจุบันของโลก มีประชากรรวม 1,258 ครัวเรือน จำนวน 5,120 คน ในที่นี้เป็นชนกลุ่มน้อยชาวเหมียวร้อยละ 99.5 สมัยก่อนการเกษตรและการทำไร่เลื่อนลอยเป็นรายได้หลักของหมู่บ้าน แม้ว่าปัจจุบันคนในหมู่บ้านจำนวนไม่น้อย ออกไปทำงานต่างถิ่นหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน แต่แหล่งรายได้หลักส่วนใหญ่ของประชาชนยังคงเป็นการผลิตทางการเกษตร (Huang, 2016: 40)

¹⁷ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา แม้หมู่บ้านหล่างเต๋อจะมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 600,000 คน รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติ แต่โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนไม่ถึง 100,000 คนต่อปี (Huang, 2016: 41) ขณะที่หมู่บ้านซีเจียง ในปี พ.ศ. 2552 เพียงปีเดียว มีนักท่องเที่ยวประมาณ 640,000 คน (ที่มา: <http://baike.baidu.com/view/496306.htm>)

¹⁸ ในปี พ.ศ. 2525 หมู่บ้านซีเจียงได้ถูกบรรจุเข้าไปในเส้นทางท่องเที่ยวของมณฑลกุ้ยโจวเช่นกัน คนในชุมชนเริ่มรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง และทยอยเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2548 ได้เปิดรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ซึ่งนักท่องเที่ยวก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในปี พ.ศ. 2550 หน่วยงานของท้องถิ่นจึงเข้ามาจัดระบบในรูปของบริษัท (Huang, 2016: 40) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2554 ซีเจียงถูกกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับ 4A จากการสำรวจพบว่าหมู่บ้านชาวเหมียวที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม และอุตสาหกรรมของหมู่บ้าน รวมถึงโอกาสในด้านต่างๆ จากข้อมูลภาคสนามในปี พ.ศ. 2559

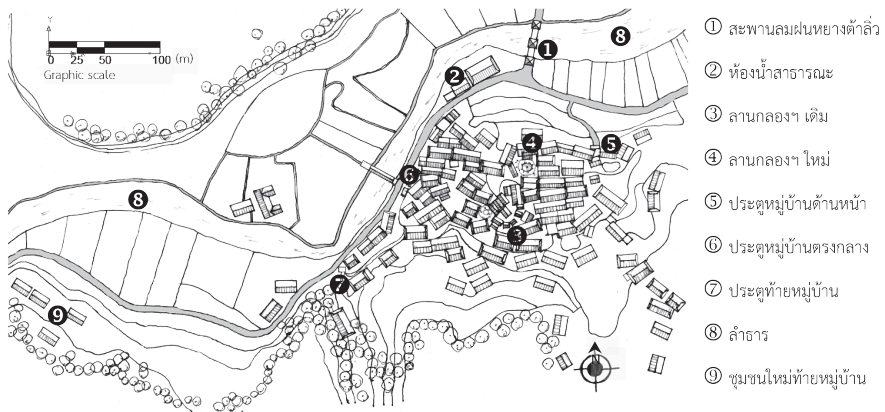
ซึ่งปัจจุบันนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของมณฑลกุ้ยโจวก็ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับซีเจียงทำให้หน่วยงานท้องถิ่นเห็นว่าสุดท้ายจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการอนุรักษ์ของหมู่บ้านหลังเต๋อเป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น โดยใช้การขยายขอบเขตของภูมิทัศน์ให้ใหญ่ขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2552¹⁹

การเดินทางไปยังหมู่บ้านหลังเต๋อในเวลานั้นต้องอาศัยรถโดยสารประจำทางลงที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน แล้วเดินเท้าหรือนั่งมอเตอร์ไซค์รับจ้างเข้าไป ผังตรงข้ามของปากทางเข้าหมู่บ้านจะมีอาคารพาณิชย์หลายคูหาตั้งอยู่ (พบว่าได้ถูกรื้อถอนในการสำรวจครั้งที่ 2) สองข้างทางที่เดินเท้าเข้าไปปรากฏพืชผักสวนครัวซึ่งมีการปลูกไว้แทบทุกตารางนิ้วที่สามารถปลูกได้ การใช้ชีวิตภายในหมู่บ้านดำเนินไปตามปกติคือ ในเวลากลางวันผู้คนออกไปทำการเกษตรในพื้นที่นารอบๆ มีเฉพาะผู้สูงอายุและเด็กอยู่ในหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแหล่งรายได้หลักของชุมชนในเวลานั้นไม่ได้มาจากการท่องเที่ยว คนหนุ่มสาวจำนวนมากจึงเลือกที่จะไปทำงานต่างถิ่น บรรยากาศที่เงียบสงบและไม่มีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวในช่วงการลงภาคสนามนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากจำนวนประชากรในหมู่บ้านที่ลดลงเนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว

ของผู้วิจัยพบว่า รายได้ของหมู่บ้านซีเจียงที่สำคัญ ได้แก่ ค่าผ่านประตูที่ต้องซื้อบริเวณด้านหน้าของหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวต้องผ่านจุดตรวจตัวและต้องนั่งรถบัสสำหรับนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณ 1 กิโลเมตร โดยในปี พ.ศ. 2559 ตัวเข้าชมมีราคา 100 หยวนหรือประมาณ 500 บาทต่อคน และเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง (หรือซื้อผ่านทางอินเทอร์เน็ต) เช่นเดียวกับรถบัสที่วันรับส่งตลอด ตัวดังกล่าวรวมค่าชมการแสดง พิพิธภัณฑสถานหมู่บ้าน ส่วนแสดงและสาธิตงานหัตถกรรมเข้าด้วยกัน แต่หากต้องการจะนั่งรถชมหมู่บ้าน ต้องซื้อตัวอีก 20 หยวน และบัตรดังกล่าวจะเข้าหมู่บ้านและชมการแสดงได้รอบเดียวเท่านั้น

¹⁹ ในช่วงเดือนมีนาคมทุกพื้นที่ของประเทศเป็นช่วงปลายหน้าหนาว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจีนจึงมีนักท่องเที่ยวไม่มากนัก (low season) เนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับวันเวลาการเปิดปิดภาคเรียนของนักเรียนนักศึกษา ส่วนช่วงที่เป็นฤดูกาลท่องเที่ยว ได้แก่ ช่วงปิดภาคเรียนในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม และช่วงเทศกาลวันหยุดต่างๆ เช่น เทศกาลตรุษจีน วันที่ 1-5 พฤษภาคมของทุกปี

ภาพที่ 2 ผังบริเวณและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านหล่งเต๋อในปี พ.ศ. 2552
ที่มา: ปรับปรุงจาก Ge and Qiao (2015: 171), ข้อมูลภาคสนาม และ
<https://www.google.co.th/maps/place/Lang+Deshangzhai>

เนื่องจากผู้วิจัยไม่ใช่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเพื่อชมการแสดง จึงเดินชมวิถีชีวิตภายในหมู่บ้านได้อย่างอิสระ โดยไม่มีผู้นำของที่ระลึกมาเสนอขาย กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่สามารถทำได้คือ การเดินชมธรรมชาติริมลำธารบนทางเดินที่สร้างไว้ฝั่งตรงข้ามกับหมู่บ้าน ทำให้เห็นภูมิทัศน์ของชุมชนในภาพกว้างได้ดีขึ้น สะพานลมนพยางค์ต่ำเวลานั้นไม่มีนักท่องเที่ยวมาเยือน จึงได้เห็นภาพที่คนในชุมชนนำผักกาดเขียวมาตากให้แห้งบนราวสะพาน เพื่อเตรียมนำไปทำผักดอง ซึ่งเป็นวิถีการบริโภคและวัฒนธรรมของผู้คนในมณฑลกุ้ยโจว สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของสะพานแห่งนี้หรือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนในชุมชน ใกล้กับสะพานจะมีกลุ่มอาคารที่เป็นห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวและอาคารบริการ (ถูหรือถอนในการสำรวจครั้งที่ 2) ในขณะนี้กำลังมีการก่อสร้างบ้านใหม่ที่ท้ายหมู่บ้านและฝั่งตรงข้ามจำนวน 3 หลัง โดยใช้รูปแบบและวัสดุแบบดั้งเดิมคือบ้านห้อยขา

การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2559

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่อีกครั้ง ในครั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดตั้งแต่ปากทางเข้าหมู่บ้านคือ การรื้อถอนอาคารพาณิชย์และร้านอาหารเล็กๆ ที่มีอยู่เดิมบนสองฟากถนน แล้วปรับแต่งพื้นที่ให้เป็นลานจอดรถขนาดใหญ่ ก่อสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและที่จำหน่ายตั๋ว ซึ่งเมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วจะใช้ระบบรถวนในการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปภายในหมู่บ้าน นอกเหนือจากนั้น ขอบเขตของการท่องเที่ยวยังได้เชื่อมต่อเข้ากับหมู่บ้านเปา (包寨) ที่อยู่ติดกับหล่างเต๋อ โดยการใช้ภูมิทัศน์ ทางเดิน และการก่อสร้างอาคารที่เป็นจุดหมายตาเชื่อมต่อกับปากทางเข้าหมู่บ้านหล่างเต๋ออีกด้วย รวมถึงมีรถโดยสารขนาดเล็กที่วิ่งจากเมืองไซหลี่มายังหล่างเต๋อทุกชั่วโมง ตั้งแต่ 06.00-17.00 น. เพราะนักท่องเที่ยวส่วนมากจะมาจากไซหลี่ โดยจะจอดรถรับผู้โดยสารอยู่บริเวณเชิงสะพานลมฝน ซึ่งสร้างความสะดวกให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

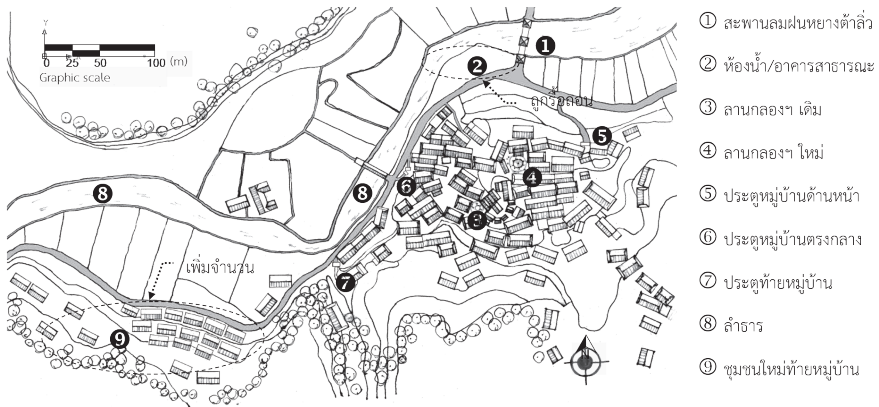
ทั้งนี้ นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2559 มีการใช้งบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อม การขยายขอบเขตภูมิทัศน์ฝั่งตรงข้ามกับหมู่บ้านซึ่งอยู่ติดกับลำน้ำออกไป และทำเส้นทางชมธรรมชาติให้เชื่อมต่อกับทางเข้าจากถนนใหญ่ โดยนำเอาเอกลักษณ์หรือองค์ประกอบทางศิลปะของชนเผ่ามาใช้ให้เกิดความสวยงามตอบสนองความต้องการเฉพาะของกิจกรรมท่องเที่ยวหมู่บ้านชนเผ่าได้มากขึ้น เช่น สร้างจุดสำหรับถ่ายภาพ พื้นที่การเดินชมภูมิทัศน์ ศาลาพักผ่อนตามเส้นทางธรรมชาติ การติดตั้งโคมไฟพลังงานแสงอาทิตย์ที่แสดงเอกลักษณ์ของชาวเหมียวตามทางเดิน เป็นต้น เมื่อการจัดการสภาพแวดล้อมเหล่านี้เสร็จสมบูรณ์แล้วก็จะเริ่มเก็บค่าผ่านประตูเข้าชมเช่นเดียวกับหมู่บ้านซีเจียงดิงที่กล่าวมาแล้ว

ในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่อยู่อาศัย จากการลงพื้นที่ในครั้งที่ 2 พบว่า โดยทั่วไปผนังชั้นล่างซึ่งเป็นห้องเก็บของได้เปลี่ยนจากผนังไม้เป็นผนังอิฐหรือคอนกรีตบล็อก ในครั้งนี้บ้านบางหลังได้ปิดล้อมระเบียงด้านหน้าให้กลายเป็นพื้นที่กึ่งปิดล้อม ด้วยกระดานเลื่อนโครงอะลูมิเนียมหรือฟิวซี ซึ่งในการ

สัมภาษณ์เจ้าของบ้านบางหลังอย่างไม่เป็นทางการ เห็นว่ามีความสวยงามกว่าแบบดั้งเดิมที่เป็นระเบียบไม้ ขณะที่บ้านบางหลัง แม้ว่าจะไม่ปิดล้อมระเบียบแต่ได้ติดผ้า màn เพื่อสร้างความเป็นส่วนตัวให้เจ้าของบ้านหรือแขกผู้มาพักจากสายตาคบคลาภายนอกได้ นอกจากนั้นบ้านที่เป็นโฮมสเตย์ก็นิยมแขวนโคมแดงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่ามีกิจกรรมการให้บริการแก่ผู้มาเยือนซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติทั่วไปของชาวจีนอันแต่ไม่ใช่องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของชาวเหมียว

ขณะเดียวกัน แม้ว่าบ้านส่วนใหญ่จะมีการดัดแปลงด้านกายภาพไปบ้าง แต่ก็ยังยึดแนวปฏิบัติในการใช้วัสดุเป็นไม้ในชั้น 2-3 อย่างเคร่งครัด แต่ก็มีสิ่งก่อสร้างที่ถูกดัดแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือ มีบ้าน 1 หลังที่ติดถนนสายหลักได้ดัดแปลงความสูงของบ้านแต่ละชั้นให้สูงกว่าบ้านทั่วไป 0.5 เมตร และต่อเติมอาคารขึ้นใหม่บริเวณด้านข้าง เพื่อเป็นห้องน้ำและห้องอาบน้ำ โดยก่อสร้างเป็นหลังคาแบน (slab) และติดตั้งเครื่องทำน้ำร้อนด้านบน ทำให้บ้านหลังนี้ทำลายภูมิทัศน์ในภาพรวมของหมู่บ้าน ในการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการกับคนในชุมชนได้ทราบว่า บ้านหลังดังกล่าวได้กลายเป็นกรณีศึกษาที่นำไปสู่การถกเถียงกันของชุมชนและนักท่องเที่ยวถึงความเหมาะสมและแนวปฏิบัติในการควบคุมดูแลสภาพแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ของหน่วยงานท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม รูปลักษณะภายนอกของบ้านดังกล่าวก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนไม่น้อย เนื่องจากขนาดความกว้างของห้องที่มากกว่าสัดส่วนของห้องในบ้านห้อยขา และมีสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องน้ำที่ค่อนข้างทันสมัย

นอกจากนี้ ในกระบวนการผลิตพบว่า แต่เดิมชุมชนจะปลูกข้าวเจ้า ข้าวโพด และมันหวาน เพื่อการบริโภคในครัวเรือนไม่ได้ปลูกเพื่อจำหน่ายเพราะเป็นสินค้าที่ไม่มีราคา ต่อมาเมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นมีผู้เริ่มปลูกผลไม้ เช่น องุ่น บ๊วย (bayberry) ลูกแพร์ เป็นต้น (Wang and Wang, 2010: 43) เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวรวมถึงคนในชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งช่วยสร้างเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวได้อีกอย่างหนึ่ง ส่งผลให้มีการปลูกผลไม้เหล่านี้แทนพืชชนิดเดิมมากขึ้น

ภาพที่ 3 ผังบริเวณและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านหลังเต๋อในปี พ.ศ. 2559

ที่มา: ปรับปรุงจาก Ge and Qiao (2015: 171), ข้อมูลภาคสนาม และ

<https://www.google.co.th/maps/place/Lang+Deshangzhai>

บทวิเคราะห์: ความยั่งยืนของการอนุรักษ์และการปรับตัวเพื่อภาวะ ทันสมัย

ความเป็นดั้งเดิมกับความทันสมัยเป็นแนวคิดที่ตรงข้ามกัน กล่าวคือ ความเป็นดั้งเดิมคือการส่งต่อสิ่งต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งรวมทั้งสิ่งที่เห็นและจับต้องได้กับความเชื่อ ทักษะคติที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ ในทางสังคม เช่น วัฒนธรรม คุณธรรม อุดมการณ์ ระบบโครงสร้างทางสังคม ฯลฯ เมื่อสิ่งเหล่านี้เริ่มไม่สามารถสนองต่อวิถีชีวิตในปัจจุบันได้ ก็จะถูกเรียกว่าเป็นความดั้งเดิม ขณะที่สิ่งที่ถูกพัฒนาต่อมาจะถูกเรียกว่าความทันสมัย จะเห็นได้ว่าจากเดิมพื้นที่ชนบทต่างก็มีลักษณะร่วมคือความหนาแน่นของประชากรต่ำ การอพยพย้ายถิ่นน้อย รูปแบบเศรษฐกิจเรียบง่าย วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิตได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมดั้งเดิมมาก โครงสร้างการรวมกลุ่มเป็นไปอย่างง่ายๆ บทบาทและการแบ่งงานกันทำไม่ซับซ้อนเหมือนในเมือง และครอบครัวมีบทบาทในชีวิตประจำวันมาก มีความผูกพันทางสายเลือดมากและใกล้ชิดกัน (Zheng, 2003: 341) การที่นำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อยมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การนำเสนอการท่องเที่ยวใน

รูปแบบของความเป็น “ท้องถิ่น” (local) ที่ “มีเอกลักษณ์” (identity) และเอกลักษณ์ดังกล่าวมักถูกให้ความสนใจ เนื่องจากมีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เครื่องแต่งกาย สถาปัตยกรรม วิธีการดำเนินชีวิต เป็นต้น จึงเกิดการนำนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ห่างไกลเพื่อรับประสบการณ์ที่ต่างออกไป โดยมีคนในชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้แสดงหรือส่งผ่านวัฒนธรรม รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่การอยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ ส่วนใหญ่ถูกให้ความหมายว่าเป็นสัญลักษณ์ของความห่างไกลที่ดำรงชีพอยู่ภายใต้วิถีดั้งเดิมโดยมีเศรษฐกิจและสังคมที่ล้าหลัง

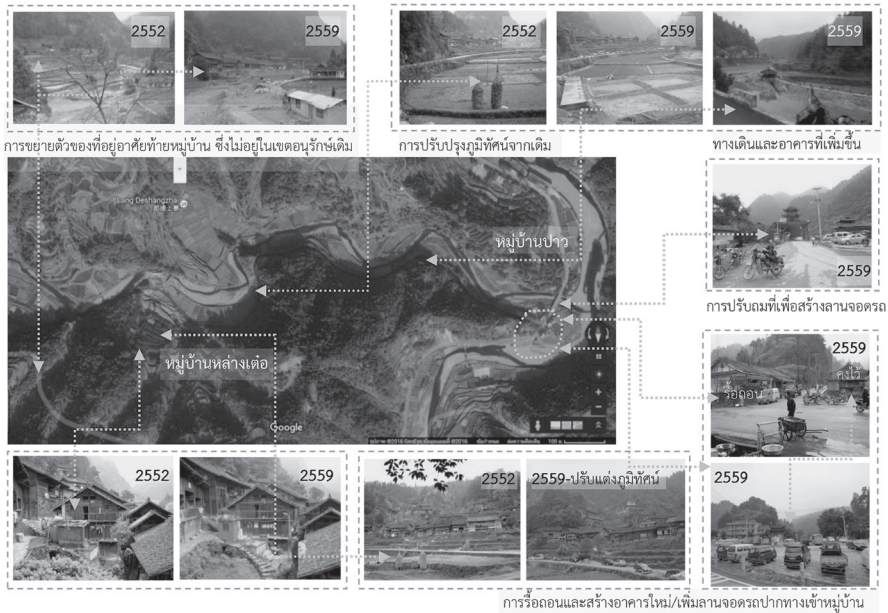
ขณะเดียวกันสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จในประเทศจีนต่างถูกพัฒนาขึ้นมาภายใต้แนวคิดการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการปรับตัวภายใต้ภาวะทันสมัย (adapt to modernization) ทั้งสิ้น ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านหลังเต๋อที่ผ่านมายังไม่อยู่ในกรอบดังกล่าว ภาวะทันสมัยที่กล่าวมาจะเห็นได้จากการที่หมู่บ้านในชนบทต่างๆ ที่ถูกวางสถานะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะถูกปรับสภาพแวดล้อมให้อยู่ในความเป็นพื้นที่กึ่งปิดล้อม (semi-enclosed area) อันหมายถึง การกำหนดขอบเขตของหมู่บ้านที่มีอยู่ในธรรมชาติที่ไม่มีกำแพงใดๆ ขึ้นใหม่ โดยมีประตูหลักที่แน่ชัดเพื่อควบคุมการเข้าออกของผู้คนที่เป็นักท่องเที่ยวและสะดวกต่อการวางผังเพื่อกำหนดสภาพแวดล้อม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เป็นการเปลี่ยนพื้นที่การอยู่อาศัยในธรรมชาติให้เป็นสวนสนุก (theme park) อีกรูปแบบหนึ่งที่นำเสนอผ่านบ้านพื้นถิ่นและเครื่องแต่งกายชนกลุ่มน้อยที่แปลกตา และภูมิทัศน์รายล้อมที่สวยงาม ในที่นี้นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจึงต้องจ่ายค่าเข้าชมสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ ที่เป็นส่วนผสมระหว่างสิ่งที่มีอยู่เดิมและสิ่งที่ถูกปรุงแต่งขึ้นใหม่ให้เจริญหูเจริญตา ซึ่งอย่างหลังเป็นไปเพื่อให้ นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่ากับค่าตัวที่จ่ายไป

โดยในโลกของความเป็นจริง รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวเป็นแหล่งทุนสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์อาคารในชุมชนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยหรือใช้ประโยชน์จากภาวะทันสมัยที่กล่าวมานี้ เช่น

องค์ประกอบของความเป็นเมืองบางอย่าง เพื่อสร้างความสะดวกสบายซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานในจิตใจที่สำคัญของมนุษย์และสร้างตัวตนให้ผู้คนเกิดการจดจำสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเหล่านี้ จะส่งผลทางอ้อมให้คนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและภูมิใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองไม่มากนักน้อยเกิดความหวงแหนอันจะนำไปสู่ความต้องการที่จะปกป้องสิ่งที่มีอยู่โดยอัตโนมัติ แม้ว่าวัฒนธรรมดังกล่าวอาจถูกปรุ้งแต่งจนเหลือความแท้ของวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่น้อย หรืออาจถูกให้ความหมายใหม่ในฐานะเป็นเครื่องมือของการประกอบอาชีพก็ตาม

ดังนั้นในบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจีน กรณีของหมู่บ้านหล่งเต๋อที่ในอดีตได้คงขอบเขตพื้นที่ในธรรมชาติของหมู่บ้านไว้ ภายใต้การบริหารงานโดยชุมชนซึ่งเป็นรูปแบบที่พบได้น้อยมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในการลงพื้นที่ครั้งที่ 2 ที่พบว่ามีกรนำแนวคิดของการปิดล้อมพื้นที่มาใช้กับหมู่บ้านหล่งเต๋อเพื่อให้เข้าออกโดยการซื้อบัตรผ่านประตู ปรับปรุงการใช้พื้นที่ของสภาพแวดล้อมและการอยู่อาศัยของหมู่บ้าน (ภาพที่ 4) โดยในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ได้เริ่มเก็บค่าผ่านประตูในราคาคนละ 60 หยวนหรือประมาณ 300 บาท และค่าธรรมเนียมรับส่งเข้าออกหมู่บ้านคนละ 10 หยวน (Li, 2017) เป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของการเปลี่ยนจากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่อ้างอิงกับการท่องเที่ยวบางส่วน มาเป็นการยอมรับต่อความเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อความต้องการผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจากสังคมที่มีรูปแบบเรียบง่ายไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น รับเอาความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจากอิทธิพลภายนอกและสังคมภายในที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การหยุดนิ่งไม่เปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม อันรวมถึงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริงและเป็นไปไม่ได้ เพราะโดยพื้นฐานแล้ววัฒนธรรมเป็นเสมือนสิ่งที่มีชีวิตและมีหน้าที่ในการเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการเพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และกระบวนการผลิต เช่นเดียวกันกับทัศนคติและพฤติกรรมที่มีการปรับเปลี่ยนให้

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ บริบทของสังคมและความต้องการของ
ตัวเองอยู่ตลอดเวลา

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านหล่งเต๋อในปี พ.ศ. 2552 กับปี พ.ศ. 2559

ดังนั้น คำว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่เดิม แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์
สร้างสรรค์ขึ้นเมื่อเห็นว่ามีเหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจอนุมานเรียก
สิ่งเหล่านั้นว่าความทันสมัยก็ได้ เมื่อเวลาผ่านไปหากองค์ประกอบของวัฒนธรรม
เหล่านั้นไม่สามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือหรือคำตอบในการดำเนินชีวิตร่วมสมัยได้
อย่างสมบูรณ์แบบ วัฒนธรรมนั้นๆ ก็จะถูกเรียกใหม่ว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สูญเสีย
คุณค่าและความสำคัญ ต้องเผชิญกับชะตากรรมของการสูญสลายหรือเปลี่ยนรูปไป
อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

เช่นเดียวกับการใช้วัสดุและการใช้พื้นที่ในบ้านห้อยขาที่ได้เปลี่ยนไป
เสมือนว่าโลกภายนอกได้กระชับพื้นที่ล้อมกรอบวิถีชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านเข้ามา

เรื่อย ๆ ซึ่งนอกเหนือจากอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมแล้ว ยังส่งผลต่อทัศนคติและความต้องการที่ซับซ้อนขึ้น เช่น ความสะอาดและระบบสุขภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตต่างๆ ที่ต่างออกไปของคนรุ่นใหม่ เป็นต้น

ภายใต้แนวคิดภาวะทันสมัยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาว่าเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากรูปแบบเทคโนโลยีที่ใช้รวมถึงสภาพแวดล้อมที่จับต้องได้ โดยมีเกณฑ์วัดในด้านเศรษฐกิจและสังคมผ่านตัวเลขสถิติต่างๆ หมู่บ้านหล่งเต๋อในปัจจุบันจึงได้ถูกพัฒนาภายใต้กลยุทธ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของภาวะทันสมัยเช่นกัน โดยใช้ทรัพยากรในด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมและความมั่งคั่งทางด้านวัฒนธรรมของชาวเหมียวเป็นปัจจัยในการสร้างความเจริญให้แก่มณฑลกุ้ยโจว โดยมีรัฐเป็นผู้ลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ดังที่ในปี พ.ศ. 2560 ภาครัฐได้ให้เอกชนเป็นผู้ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของหล่งเต๋อแทน โดยการจัดตั้งเป็นบริษัทเพื่อดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีคนในชุมชนเป็นเสมือนพนักงาน เป็นการเปลี่ยนฐานเศรษฐกิจจากการเกษตรให้เป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อจะเพิ่มรายได้จากค่าผ่านประตูเข้ารัฐ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของคนในท้องถิ่นที่จะเพิ่มขึ้นเป็นดัชนีบ่งบอกความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม ภายใต้รูปแบบการปกครองของจีน ทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของอำนาจภาครัฐในรูปแบบจากบนลงล่างหรือจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดการเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินและสภาพแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว และอาจเหมาะสมกับอาคารสาธารณะหรืออาคารที่ไม่มีผู้ใช้งานที่ไม่ต้องคำนึงถึงวิถีชีวิต รวมถึงความต้องการของปัจเจกบุคคลที่อาศัยอยู่ในอาคาร ดังนั้น การที่ความต้องการของผู้อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้งตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปไม่หยุดนิ่ง ทำให้มาตรการอนุรักษ์ของภาครัฐที่ผ่านมามีอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยไม่มากนักน้อย เกิดความย้อนแย้งในการพัฒนาพื้นที่และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน จนกว่านโยบายและมาตรการดังกล่าวจะปรับเปลี่ยนทิศทางให้เท่าทันสถานการณ์ของสังคมและเศรษฐกิจ ดังเช่นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านหล่งเต๋อ

สรุป

ในบริบทของการพัฒนาจะพบว่า การบุกเบิกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบเป็นกลไกที่มีพลังที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่าความพยายามในการรักษาความแท้เพียงอย่างเดียว และทำให้คนในท้องถิ่นเห็นถึงคุณค่าการคงอยู่ของบ้านพื้นถิ่นเหล่านี้ เมื่อเทียบกับการอนุรักษ์โดยการป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการนำเอาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นได้ หากใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ ดังที่หมู่บ้านซีเจียงและหล่างเต๋อสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบายและงบประมาณสนับสนุนจำนวนมาก ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวมในพื้นที่มณฑลกุ้ยโจว หรืออาจจะเรียกว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้วัฒนธรรมหมู่บ้านมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของทั้งมณฑล

การพัฒนาเช่นนี้ต่างเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแต่เพียงแต่ประโยชน์ดังกล่าวได้รับไม่เท่าเทียมกันและทำให้วิถีชีวิตในชนบทเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ในขณะเดียวกันไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนเอง ส่วนใหญ่แล้วต่างต้องการความสะดวกสบายภายใต้บริบทของความเป็นเมืองแม้จะอยู่ในชนบทก็ตาม ซึ่งมีความย้อนแย้งในตัวเองกับการอนุรักษ์ที่มีความพยายามจะหยุดเวลาให้อยู่ในอดีต ซึ่งเป็นการยากที่จะทำให้เกิดความสมดุลและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ เช่นเดียวกับแนวทางการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่หนึ่ง ไม่สามารถใช้ได้ทันทีกับพื้นที่อื่นๆ จนกว่าจะได้ศึกษาและปรับให้เหมาะสมกับความเป็นจริงของท้องถิ่น เหมือนความพยายามที่จะใช้แนวคิดของการจัดการการท่องเที่ยวแบบซีเจียงมาใช้กับหมู่บ้านหล่างเต๋อ ซึ่งในทางปฏิบัติควรใช้อย่างรัดกุม การเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการต่างๆ ไปพร้อมกับปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขอื่นๆ อย่างระมัดระวัง เนื่องจากความแท้หรือความรู้สึกในสถานที่ดังกล่าวหากสูญเสียไปแล้วก็ยากที่จะฟื้นฟูให้คืนกลับมาในสภาพเดิมได้อย่างสมบูรณ์

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การปกป้องและการแต่งรูปใหม่เพื่อความทันสมัยของบ้านพื้นถิ่นชนกลุ่มน้อยในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน” โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนค่าเดินทางไปกลับประเทศไทย-จีน จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และค่าเดินทางจากปักกิ่งไปมณฑลกุ้ยโจว จาก Chinese Academy of Social Sciences ภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ระหว่างไทย-จีน (NRCT-CASS) ประจำปี 2559 ส่วนงบประมาณในการลงพื้นที่ภาคสนาม ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัยและบริกรวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2558

References

- Davis, P. (1999). **Ecomuseums: A sense of place**. Leicester University Press.
- Ge, L., and Qiao, X. (2015). *Guizhou langde shangzhai juluo kongjian jiangou guocheng yu jizhi chuta*. (In Chinese) [The space constructed progress and system of Langde village in Guizhou province]. **Architectural Culture**, (1), 168-173.
- Harrison, D. (1988). **The sociology of modernization and development**. New York: Routledge.
- Huang, H. (2016). *Gonggong zhili shijiao xia de shaoshu minzu wenhua ziyuan kaifa yanjiu-yi guizhou “xijiang miao zhai”*, “Langde Shangzhai” Weili. (In Chinese) [Study on the development of cultural resources under the visual angle of public governance: On the Xijiang Miao village, Langde Mong village empirical an analysis]. **Guizhou Ethnic Studies**, 37(3), 39-42.
- Huntington, S. (1971). The change to change: Modernization, development, and politics. **Comparative Politics**, 3(1), 283-322.
- Jeffrey, A. (1994). Modern, anti, post, and neo: How social theories have tried to understand the “New World of “Our Time”. **Zeitschrift fur Soziologie**, 23, 165-197.
- Ju, Z. (2008). *Chuantong cunluo luyou wenhua yu xingtai bianhua*. (In Chinese) [Research on tourism development of traditional villages and the change of form]. Beijing: Science Press.

- Knobl, W. (2003). Theories that won't pass away: The never-ending story. In G. Delanty and E. F. Isin (Eds). **Handbook of historical sociology**. (pp.96-107). London: Sage.
- Li, X. (2005). **Gan lan shi Miao ju jianzhu**. (In Chinese) [Stilt style architecture of Miao dwelling]. Beijing: China Building Industry Press.
- Mumford, E. (2002). **The CIAM discourse on urbanism, 1928-1960**. Massachusetts: MIT Press.
- Sun, Y., Wang, A., and Shu, T. (2014). *Guizhou qian dongnan landed shang zhai miaozu cunzhai julou xintai tanxi. Chengxiang guihua yu huanjing jianshe*. (In Chinese) [Village form of Langde Shangzai Miao villages in Southeast Guizhou]. **Urban & Rural Planning and Environmental Design**, 34(3), 8-13.
- Wang, W., and Wang, H. (2010). **Pongratop kong wat ta na tam gan tong tiew tor ban peun tin kong chao pai meuang ta li, mon ton Yunnan (Research report)**. (In Thai) [Impact of tourism culture on Dali's vernacular dwelling, Dali, Yunnan]. Center for Research on Plurality in the Mekong Region, Khon Kaen University.
- Wang, Z. (2010). **Luyou jingji yunzuo beijing xia minzu wenhua de tiaoshi-yi leishan xian lang de shangzhai wei yanjiu ge an**. (In Chinese). [The Adjustment of National Culture in the Background of Tourism Economy Operation - A Case Study of Langde Shangzhai in Leishan County] .MA Thesis (Ethnology and Sociology). Graduate School of Guizhou University for Nationalities.
- Wu, J. (2013). **Minzu luyou beijing xia shaoshu minzu tese cunzhai jianshe yanjiu-yi qian dongnan lang de shang zhai wei li**. (In Chinese) [In the context of ethnic tourism to explore construction of minority ethnic village - illustrated by Lang De village in Southeast of Guizhou]. MA Thesis (Law in Sociology), Graduate School of South-Central University for Nationalities.
- Wu, S. (2013). *Langde shang zhai luyou faifa de diaocha yu fansi*. (In Chinese) [The investigation and reflection of Langde Shangzai village's tourism development]. **Three Gorges Forum**, 3(1), 144-147.
- Wu, Z. (2004). **Lang de shang zhai de Miao wenhua**. (In Chinese) [Miao's culture of Langde Shangzai village]. Guiyang: Guizhou people's publishing house.
- Xiao, K. (2015). *Yichan hua shenghuo zhong de zizhu liliang-yige Miaozu cunzhai de wenhua yichan baohu yu fazhan licheng yanjiu*. (In Chinese) [Autonomous force in heritage life - A study on the protection and development of cultural heritage of a Miao village]. **Guizhou Ethnic Studies**, 40(1), 48-52.

- Yan, H. (2015). *Bu shou menpiao de lang de shang zhai*. (In Chinese) [No entrance fee of Langde Shangzai village]. **China Youth Daily**. 15 October 2015. pp.12.
- Zheng, H. (Ed.). (2003). *Shehui xue gailun xin xiu*. (In Chinese) [Introduction to sociology]. Beijing: China People's University Press.

websites

- Baike. (2014). *Xijiang qian hu miao zhai*. (In Chinese). [Xijiang one thousand Miao village]. Retrieved January 5, 2017, from <http://baike.baidu.com/view/496306.htm>.
- ICOMOS. (1965). **The Venice Charter 1964**. Retrieved November 15, 2017, from http://www.icomos.org/charters/venice_e.pdf.
- _____. (1987). **Charter for the conservation of historic towns and urban areas**. Retrieved November 15, 2017, https://www.icomos.org/charters/towns_e.pdf
- _____. (1999). **Charter on the Built Vernacular Heritage**. Retrieved November 15, 2017, https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/vernacular_e.pdf
- _____. (2017). *Got bat rawang pra tat*. (In Thai) [International charter]. Retrieved June 11, 2017, from <https://www.icomosthai.org/charter.htm>.
- Li, J. (2017). *Leishan lang de Miao zhai jingqu jiang yu 5 yue 1 ri zhengshi shoushi shoufei yunying*. (In Chinese) [Lei Shan Langde Miao village's scenic area will be May 1st official fee operation]. Retrieved June 16, 2017, from <http://www.gz.chinanews.com/content/2017/03-24/71993.shtml>.
- Sina Finance. (2014). *Zhongguo jingqu menpiao weihe quanqiu zui gui: Youxie yi cheng zhengfu xiao jinku*. (In Chinese) [Why China's scenic spots the world's most expensive tickets: Some have become a government small treasury]. Retrieved July 12, 2017, from <http://finance.sina.com.cn/china/20141009/112220492568.shtml>.